

Sisekaitseakadeemia

Päästekolledž

Märt Talts

VÕIMALIKUD SANKTSIOONID ATES SÜSTEEMIDE
VALEHÄIRE KORRAL HÄIREKESKUSESSE ÜHENDATUD
OBJEKTIDELT

Lõputöö

Juhendaja:

Rait Pukk, MA

Kaasjuhendaja:

Margit-Marit Raudsepp, MA

Tallinn 2017

ANNOTATSIOON

Kolledž: Päästekolledž	Kuu ja aasta: juuni 2017
Töö pealkiri eesti keeles: Võimalikud sanktsioonid ATeS süsteemide valehäire korral Häirekeskusesse ühendatud objektidelt	
Töö pealkiri võõrkeeles: Possible sanctions in the event of a false alarm of automatic fire alarm system, connected to the alarm centre objects	
<i>Lühikokkuvõte: Lõputöö koos kahe lisaga on 44 leheküljel, ilma lisadeta 39 leheküljel. Lõputöö eesmärgiks on leida praktilised lahendused, kuidas vähendada Päästeameti ressursi kulu automaatsetele tulekahjuteadetele reageerimisel, valehäirete menetlemisel ja millised õiguslikud lahendused tekitaksid objekti omanikel huvi ennetada ATeS valehäireid. Eesmärgi saavutamiseks viib autor läbi dokumendianalüüsi, statistilise andmeanalüüsi, ekspertintervjuud ning avatud küsimustega küsimustiku. Töö tulemusena selgus mitmeid võimalusi kuidas saaks ATeS valehäireid ennetada ja vähendada. Autor tegi omapoolsed ettepanekud, mida Päästeamet saaks kasutada olukorra parandamiseks.</i>	
Võtmesõnad: tulekahjusignalisatsioonisüsteemid, valehäired, sanktsioonid, ennetamine, menetlustoimingud	
Võõrkeelsed võtmesõnad: fire alarm systems, false alarm, sanctions, prevention, procedural acts	
Lõputöö seos riiklike arengukavade ja prioriteetidega tuleneb siseturvalisuse arengukavast 2015–2020, mille üheks oluliseks probleemiks on, et ennetustöö ja järelevalve korraldus peavad tagama, et oleks võimalikult vähe sündmusi, mille lahendamisse tuleb kaasata päästemeeskonnad.	
Töö autor: Märt Talts Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.	
Allkiri:	
Vastab lõputöö nõuetele:	
Juhendaja: Rait Pukk	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele:	
Kaasjuhendaja: Margit-Marit Raudsepp	Allkiri:
Kaitsmisele lubatud:	
Kolledži direktor: Ain Karafin	Allkiri:

SISUKORD

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU	4
SISSEJUHATUS	5
1. AUTOMAATNE TULEKAHJUSIGNALISATSIOONISÜSTEEM.....	8
1.1. ATeS olemus, valesignaalid, nende ennetusmeetmed ja statistika	8
1.2. Automaatse tulekahjusignalisatsiooni kohta kehtiv õiguslik regulatsioon	16
1.3. Näide Soomes rakendatud vahendite kohta	22
2. METOODIKA, EKSPERTIISIDE KOKKUVÕTTED NING JÄRELDUSED JA ETTEPANEKUD.....	24
2.1. Uurimismetoodika.....	24
2.2. Uuringute kokkuvõtted	25
2.2.1. Intervjuu kokkuvõte 23.03.2017 G4S turvaettevõtte turvatehnikadivisjoni osakonnajuhataja ning klienditeeninduse spetsialistiga.....	25
2.2.2. Intervjuu kokkuvõte Politsei- ja Piirivalveameti süüteomenetluse büroo juhtivkorrakaitseametnikuga.....	26
2.2.3. Küsitluste kokkuvõte	27
2.3. Järeldused ja ettepanekud	31
KOKKUVÕTE	34
SUMMARY	36
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	38
LISAD.....	40
Lisa 1. Hoonete liigitus tuleohutuse järgi	40
Lisa 2. Intervjuu küsimused G4S.....	43
Lisa 3. Intervjuu küsimused PPA.....	44

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU

ATS – automaatne tulekahjusignalisatsioonisüsteem.

ATeS – automaatne tulekahjusignalisatsioonisüsteemi edastussüsteem.

TTKT- toodete ja teenuste kontrolli teenus.

OIS- Ohutuse infosüsteem (varem JÄIS) – Päästeameti järelevalve ja ennetuse valdkondade infosüsteem.

Valehäire – „*automaatse tulekahjusignalisatsioonisüsteemi valehäire on muudest faktoritest kui tulekahjust põhjustatud häire*“ (Tuleohutuse seadus, 2010).

ATS päevik- päevik, kuhu kantakse andmed tulekahjusignalisatsioonisüsteemi kohta ja selle tööd mõjutavad sündmused, sealhulgas välja- ja sisselülimised, hooldustoimingud, rikked ning nende kõrvaldamine. (Nõuded tulekahju..., 2013)

SISSEJUHATUS

Lõputöö pealkirjaks on „Võimalikud sanktsioonid ATeS süsteemide valehäire korral Häirekeskusesse ühendatud objektidelt“. Töö käsitleb keskse teemana hetkel tehtavaid tegevusi ATeS valehäirete ennetamiseks ja vähendamiseks, kehtivat õiguslikku regulatsiooni ning uurib, millised võiksid olla tõhusad lahendused ja sunnivahendid olukorra parandamiseks. Enamik automaatseid tulekahjuteateid, mis Häirekeskusesse edastatakse, liigituvad valehäirete alla. Viimastel aastatel on valehäirete arv küll iga aastaga vähenenud, kuid siiski on vaid mõni protsent teadetest, kus on esinenud reaalne tulekahju (Päästeameti statistika, 2017). Täna reageerib päästeressurss peaaegu igale automaatselt Häirekeskusesse saabunud teatele. Sagedased valehäired on tekitanud inimeste seas ükskõiksuse tulekahjusignalisatsiooni häiresignaali reageerimise vastu. Selline olukord ei täida täielikult ATeS süsteemi eesmärki ning häirekellade tähelepanuta jätmine inimeste poolt võib viia traagiliste tagajärgedeni.

Automaatse tulekahjusignalisatsiooni juhtimine Häirekeskusesse on mõeldud tulekahju kiireks avastamiseks objektil. See võimaldab päästemeeskonna kohest reageerimist (Tuleohutuse seaduse käsiraamat, 2013). Kuna Päästeameti missioon on ennetada õnnetusi, päästa elu, vara ja keskkonda on ATS häirete kohene juhtimine Häirekeskusesse põhjendatud (Päästeamet, 2016, lk 20). Mida kiiremini jõuab päästeressurss sündmusele reageerida, seda väiksemad on kahjud, mis võivad tulekahju korral tekkida. 2016 aastal oli 4295 ATeS väljakutset, millest vaid 46 olid tulekahjud või reaalne oht elule ja varale (Päästeameti statistika, 2017).

Töö **aktuaalsus** tuleneb vajadusest väheneva päästeressursi tingimustes säilitada võimekus ATeS häiretele reageerimiseks päästjate poolt, tagades samal ajal lihtsustatud menetlustoimingutega ehitiste omanike huvi valehäirete ennetamiseks. Samuti suureneb automaatsete teavituste osakaal tulevikus ning riigiteenistujate ehk menetlejate ja reageerijate arv väheneb iga aastaga (Siseministerium, 2015). Seetõttu on vaja leida lahendusi, et praegune olukord ei muutuks veelgi keerulisemaks.

Päästeameti, Politsei- ja Piirivalveameti ja Häirekeskuse koormusesse lisanduvad tulevikus ja praegu automaatsed teavitused autoõnnetustest, sõnumid vaegkuuljatelt jms. Juba praegu

tehakse igal aastal 112 ja 110 numbritel u pool miljonit ekslikku, pahatahtlikku või tehnilistest vigadest tekkinud telefonikõnet, mille sisu selgub alles kõne vastuvõtmisel (Siseministeerium, 2015). ATeS väljakutseid nendest on alla 5000 ehk ca 1% kogu valitsemisala väljakutsetest (Põllu, 2014).

Teema **uudsus** tuleneb sellest, et sarnase lähenemisega tööd, kus proovitakse leida parim lahendus valehäirete vähendamiseks sanktsioonide näol, pole varem tehtud. Varasemalt on mõne viimase aasta jooksul kirjutatud töö valehäirete tehniliste põhjuste otsimiseks ja nende ennetamiseks (Põllu, 2014) ning tehtud analüüs valehäirete menetlemise ja ekspertiiside kohta (Vaher, 2016). Käesolevas töös süvenetakse rohkem õiguslikule poolele ning uuritakse, kas ja kuidas võiksid sanktsioonid muuta objekti valdajate suhtumist valehäirete vähendamiseks.

Uurimisprobleemiks on küsimus, „kuidas vähendada ATeS valehäirete arvu, koormates päästeasutust minimaalselt täiendavate menetlustoimingutega?“

Lähtudes lõputöö uurimisprobleemist sõnastatakse järgnevad uurimisküsimused:

1. Kas kehtivas seadusandluses ettenähtud võimalused on piisavad ning tagavad korduvate ATeS valehäirete ennetamise ja vähenemise?
2. Kuidas on lihtsustatud menetlustoimingud mõjutanud objekti omanike käitumist valehäirete ennetamisel teistes asutustes?
3. Millised seadusemuudatused võimaldaksid kokku hoida päästeressurssi tagades samal ajal omanike huvi ATeS valehäirete vähendamiseks?

Lõputöö **eesmärgiks** on leida praktilised lahendused, kuidas vähendada Päästeameti ressursi kulu automaatsetele tulekahjuteadetele reageerimisel, valehäirete menetlemisel ja millised õiguslikud lahendused tekitaksid objekti omanikel huvi ennetada ATeS valehäireid.

Eesmärgini jõudmiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. Läbi viia andmeanalüüs, mille käigus uuritakse ATS olemust, erinevaid võimalusi ja praegu tehtavaid tegevusi valehäirete vähendamiseks ning statistikat.
2. Dokumendianalüüsi põhjal selgitada kehtivas õigusruumis sätestatud võimalusi vähendamaks valehäireid, kasutades selleks kas vääртеomenetlust või haldusmenetlust.
3. Ekspertintervjuude läbiviimise abil välja selgitada, kas ja kuidas on vääртеomenetlused ja väljasõidutasud end ära tasunud neid praegu kasutatavates asutustes.
4. Teostada uuring probleemsete objektide esindajate seas, et välja selgitada, millised lahendused tõstaksid enim huvi ennetamaks valehäirete tekkimist.

Lõputöö koosneb kahest peatükist. Esimene peatükk on teoreetiline teemakäsitus, mille alapeatükkides kirjeldatakse ATS valehäire olemust ja statistikat, hetkel kehtivat seadusandlust ning tuuakse näide Soomes kasutatava valehäirete menetlemise süsteemi kohta. Teises peatükis kirjeldatakse uurimuse metoodikat ning intervjuude ja uuringu tulemusi. Samas peatükis esitatakse ka järeldused uurimisküsimustele, tehakse ettepanekud täiendavaks vastutuseks ning tulemuslikumaks tegevuseks ATeS valehäirete ennetamisel ja vähendamisel.

1. AUTOMAATNE

TULEKAHJUSIGNALISATSIOONISÜSTEEM

Käesolevas peatükis annab autor ülevaate ATS põhieesmärkidest ja selle komponentidest-valehäire olemusest, põhilistest valehäirete põhjustest ning sellest, kuidas tegeletakse praegu nende ennetamisega. Põhjalikuma statistika ülevaate saab 2016 aasta kohta ning võrreldakse 2014- 2016 aasta peamiste valehäirete põhjuseid. Teises alapeatükis on kirjeldatud ATSi kohta kehtiv õiguslik regulatsioon ning kolmandas alapeatükis kirjeldab autor Soomes kasutatavat sanktsioneerimise meetodit valehäirete vähendamiseks.

1.1. ATS olemus, valehäired, nende ennetusmeetmed ja statistika

Automaatne tulekahjusignalisatsioonisüsteem (edaspidi ATS) on loodud, et anda võimalikult kiire teade tulekahju ohust ning viia inimeste ja varalised kahjud miinimumini. Tänapäevastel süsteemidel on lisaks põhieesmärgile veel palju muid funktsioone. Lisaks erinevatele heli ja valgusmärguannetele, saab ATSi kaudu kontrollida kliima-, kütte- ja ventilatsiooniseadmeid. Lisaks saab ülerõhustada trepikodasid, kontrollida ning võtta tuletõrjekasutusse lifte ning aktiveerida erinevaid kustutusüsteeme. ATSi toodetakse kahes erinevas süsteemis: adresseeritud süsteem, mille puhul antakse häire keskseadmese anduri täpsusega ning konventsionaalne süsteem, mille puhul häire tuvastatakse tsooni täpsusega. (Lobeto, 1996)

ATS on tehnoloogiline süsteem, mis toob endaga paratamatult kaasa valehäireid. Nende põhjuseks on süsteemi projekteerimis-, paigaldamis- ning hooldamisvead kui ka inimeste käitumine ja füüsiline keskkond (Chow, Fong and Ho, 1999, lk 62). Valehäireks loetakse TuOS §36 lg 5 järgi häiret, mis on põhjustatud muudest faktoritest kui tulekahju. Valehäireid ei saa viia täiesti nullini, kuid neid on võimalik erinevate tegevuste kaudu vähendada. Valehäireid ennetatakse alates süsteemi nõuetekohasest projekteerimisest, paigaldamisest ja kasutamisest kuni korrektse hooldamiseni. Kui mingis etapis neist tehakse viga, võib see põhjustada valehäire. Lisaks on seaduses toodud välja vastutusele võtmise alused ATS vale käitlemise eest ning Päästeamet töötab pidevalt uute ennetavate meetmetega, et valehäireid vähendada.

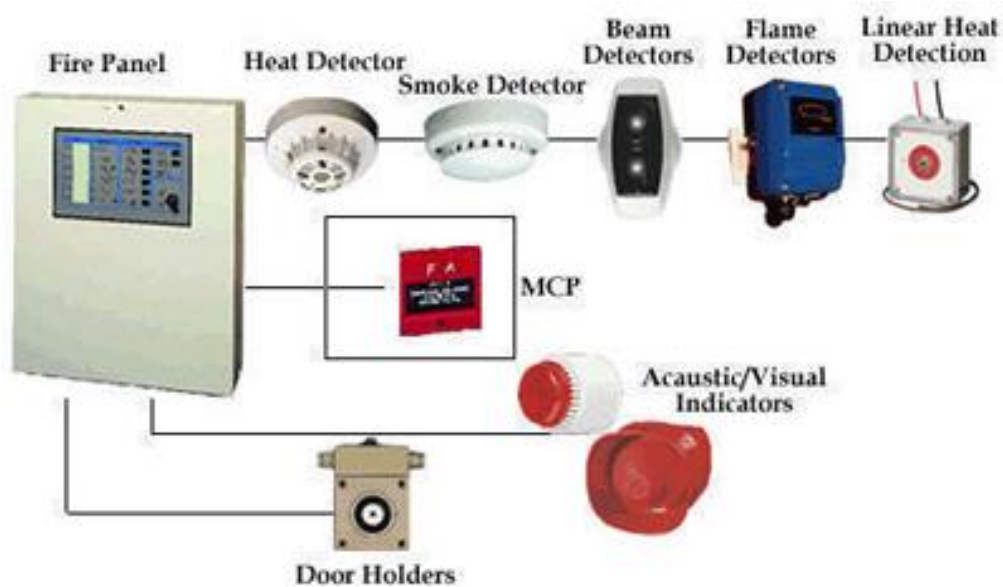
19.12.2016 Tamur Vaheri saadetud e- kirja põhjal on üheks meetmeks, mida Päästeamet kasutab Ohutuse infosüsteemi (edaspidi OIS) poolt saadetavad automaatteavitused Häirekeskusega liitunud ehitistele. Teavitus saadetakse ehitisele, millelt on nädala jooksul, esmaspäevast kuni pühapäevani, tulnud kolm või enam ATS teadet. Teavitused saadetakse süsteemi poolt välja automaatselt pühapäeva öösel, peale 00:00-i. Kirja saavad ehitise ATSi eest vastutav isik ning antud regiooni ohutusjärelvalve büroo juhataja. Teavituse sisus on märgitud ehitiselt tulnud tulekahjuteated antud ajavahemiku jooksul. Tuletatakse meelde omaniku ja valdaja seadusest tulenevaid kohustusi seoses ATS- iga ning selle valehäirete ennetamisega. Lisaks on kohustus teavitusele vastata 3 päeva jooksul, alates selle kättesaamisest ning anda kirjalikud selgitused, millest on tulekahjuteated põhjustatud.

02.05.2017 Margit-Marit Raudsepa saadetud e- kirjast selgub, et päästeamet on teinud korduvate valehäirete esinemise korral igal aastal ka mõned ettekirjutused või märgukirjad. Ettekirjutust saab teha ainult siis, kui on tuvastatud täpne valehäire põhjus ja on ka isik, kellele saab panna kohustuseks see põhjus likvideerida. Ettekirjutuses tuleb anda konkreetsed juhised rikkumise. Päästeamet on tellinud igal aastal mõned ekspertiisid, et teha kindlaks valehäirete põhjused ja tulenevalt ekspertiisi käigus tuvastatust on antud ATS hooldajatele ka ettekirjutusi. Päästkeskused esitavad soovi ekspertiisi teostamiseks nende objektide kohta, kus ei ole valehäire põhjus tuvastatav ja valehäireid on palju – poolaastas 15 ja enam.

Samas e- kirjas toob ta välja, et ekspertiise on tehtud 2013 aastal 3 tk, 2014 aastal 6 tk, 2015 aastal 7 tk ning 2016 aastal 3 tk. Ettekirjutusi on 2014 ja 2015 tehtud kummalgi aastal kolmel korral. 2016 aastal on Päästeamet läinud seda teed, et on kirjutanud märgukirju ja palunud esitada tegevuskava kuidas puuduseid likvideerida. Hetkel Päästeamet ettekirjutusi ei tee, ekspertiisi tulemusel valminud akt saadetakse ATS hooldajale, kes on vead vabatahtlikult likvideerinud.

Häirekeskusega ühendatud ATS koosneb järgmistest osadest: (Nõuded tulekahju..., 2013)

- Keskseade- seade, mis võtab anduritelt vastu tulekahjuteate, määrab kindlaks anduri asukoha, muudab teate kuuldavaks ja nähtavaks. Saadab tulekahjuteate ka Häirekeskusele.
- Toiteallikas- annab toite keskseadmele ning kogu sellega ühendatud süsteemile.
- Edastusseade- edastab keskseadmelt saadud andmed sisevõrgu kaudu Häirekeskusesse.
- Tulekahjuandur- seade, mis jälgib oma piirkonnas tulekahjuga seotud füüsilisi või keemilisi muutusi.
- Tulekahju teatenupp – seade, mille abil saab anda tulekahju teate keskseadmesse käsitsi.
- Ahel – keskseadmega ühilduv kaablistiku liin, millega on ühendatud kõik andurid, teatenupud ning muud süsteemis olevad seadmed.
- Viiteseade- seade, millega saab Häirekeskusele teate edastamiseks panna kuni kolme minutilise viite. Seadet võib kasutada, kui keskseadme juures on tagatud 24-tunnine valve. Esmalt saab alarmist teada valvepersonal ning kui määratud aja jooksul teadet ei tühistata, läheb see automaatselt edasi Häirekeskusesse. (Vaher, 2016)

Joonis 1. ATS ahel (Amco Technologies, 2011)

Peamised valehäirete põhjused on: (Päästeameti statistika, 2017)

- Ekslik väljakutse – valehäire põhjust ei ole suudetud välja selgitada.
- Süsteemi rike – ATeS ahelas olev komponent on vigane ning tekitab süsteemis häire, häire võib tekitada ka voolu kõikumine.
- Objektil süsteemi tahtmatu käivitamine – tulekahjuteade võib olla põhjustatud näiteks tolmusest keskkonnast, veeaurust, töö käigus kogemata käsiteadusti vastu minemisest (tõstukmasin).
- Ehitustööde tõttu tekkinud valehäired – ATeS on jäetud ehitustööde ajaks hooldusesse lülitamata või on andurile jäetud ehitustööde jaoks mõeldud kate panemata.
- Pahatahtlik käivitamine – käsiteadusti vajutatakse alla teadlikult, kuid puudub tulekahjuoht või suitsetatakse andurile liiga lähedal ning see läheb häiresse.
- Tulekahjuoht – inimtegevusest põhjustatud tulekahjuteade, näiteks toidu kõrbemine, tahmapõleng, küünlad jms.
- Süsteemi hooldustööd – hooldustööde ajaks jäetakse ATS pult hooldusrežiimile lülitamata.

Kõiki ATeS väljakutseid, kus pole avastatud reaalselt tulekahju loetakse valehäireteks. Aastal 2016 oli ca 99% kogu kutsetest valehäired, täpsem statistika ATeS häirete kohta 2016 aastal on toodud tabelis 1. Seadusest tulenevalt nimetatakse valehäireks muudest faktoritest kui tulekahju põhjustatud häiret (Tuleohutuse seadus, 2010).

2016	ATeS väljakutsed kokku	ATeS avastanud tulekahju	Ekslik väljakutsed	Tulekahju oht	Süsteemi hooldustöödega seotud väljakutsed	Objektidel süsteemi tahtmatu käivitamine	Pahatahtlik käivitamine	Ehitustööde tõttu tekkinud	Õppus	Süsteemide rike	Meeskonnade ei sõida välja	Meeskonnad pöördub tagasi	Tühistamine
JAANUAR	347	4	171	19	6	63	20	1	1	54	6	2	
VEEBRUAR	234	3	123	20	9	16	21	20	2	18	1	1	
MÄRTS	265	8	121	21	10	22	16	26	2	37	1	1	
APRILL	266	4	113	27	4	33	20	21	1	38	3	2	1
MAI	304	3	154	22	7	37	19	12	7	39	4	0	2
JUUNI	401	6	213	16	6	41	14	30	5	62	5	3	
Juuli	415	4	227	23	4	26	16	53	2	52	6	2	2
AUGUST	514	5	281	18	6	50	30	51	3	57	9	4	1
SEPTEMBER	472	2	280	27	4	32	36	27	13	48	2	1	
OKTOOBER	376	3	220	27	4	35	23	23	4	32	4	1	3
NOVEMBER	386	4	208	21	4	31	34	38	3	37	6		1
DETSEMBER	315		163	19	2	33	27	17	2	47	3	2	3
KOKKU	4295	46	2274	260	66	419	276	319	45	521	50	19	13

Tabel 1. ATeS väljakutsete arv 2016 aastal. (I. Teras, 2017, e- kiri 07.03)

Päästeameti koostatud statistika põhjal on 2016 aastal üle 50% kõikidest ATeS teadetest ekslikud väljakutsed. Eksliku väljakutse kategooriasse läheb teade siis, kui kohal käinud päästemeeskonnal pole võimalik välja selgitada häire põhjus. ATS teadetele on alati mingi põhjus, kuid tihti on juba enne päästemeeskonna kohale jõudmist pult taastatud või on tegemist tehnilise põhjusega, mida kohapeal ei ole võimalik tuvastada.

Alarmsüsteeme ei tohiks vaigistada või lähtestada enne, kui Päästeamet pole olukorda hinnanud. Enamikel tulekahjualarmisüsteemidel on alarmi vaigistav säte, mis blokeerib kuuldava signaali ning ei aktiveeru päris tulekahju korral. Kui alarm on lähtestatud, peavad tuletõrjujad kontrollima üle kogu ehitise, mitte ainult ühe tsooni. Enneaegne lähtestamine võib raskendada probleemi väljaselgitamist, mis valehäire põhjustas. (Ahrens, 2013, lk 36) Ekslike kutsete põhjuste, mida kohapeal polnud võimalik tuvastada, välja uurimisega peaks tegelema ohutusjärelvalve büroo ametnikud, et võimalikult palju oleks teada häirete põhjuseid.

Valehäire alla loetakse ka kutseid, mis liigituvad tulekahjuohu alla. Nendeks on näiteks toidu kõrbemine ja tahmapõleng. Otsene tulekahju küll puudub, kuid alati on oht, et sellest võib edasi areneda reaalne põleng. Seega täidab ATS selliste kutsete puhul ikkagi oma eesmärgi, teavitades inimesi tulekahjuohust ning avastades oht varajases staadiumis. Tulekahjuohuga teated moodustavad kogu ATeS häiretest ca 6%.

valehäireid vähendada. Järgnevad lahendused on toodud järjekorras, kus kõige rohkem valehäireid ennetav meetod on pandud esimeseks. (Chagger, Smith, 2014, lk 11-12)

1. Vahetada andur multisensor anduri vastu;
2. Kasutada korralikke, heakskiidetud andureid ning paigaldada õigesse kohta;
3. Vajadusel (nt remonttööde ajal) kasutada anduri katet, mis on kvaliteetne;
4. Kasutada kvaliteetseid adresseeritavaid keskseadmeid;
5. Kehtestada suurem kontroll paigaldajate üle;
6. Rangem süsteemi hooldus.

Multisensor andur on mitmefunktsiooniline, mis üldjuhul rakendub nii suitsu kui ka kuumuse koosmõjul. Seega ei lähe andur häiresse ainult tossust või aurust, nt suitsetamisest tulenev toss või veeaur, vaid vajab ka lisaks piisavat temperatuuri. Hinnangu põhjal võib anduri väljavahetamine vähendada kuni 69,2 % süsteemi rikke tõttu põhjustatud valehäiretest. See on ka kõige lihtsam meetod ning anduri vahetuse käigus saab muuta ka selle asukohta sobivamaks ning vastavalt asukohale valida õige tundlikkusega andur. Kuna multisensor andurid on kallimad, võib kogu süsteemis olevate andurite vahetamine minna küll väga kalliks, kuid kui vahetada välja ainult need andurid, mis on andnud valehäireid, jääb see kindlasti taskukohaseks. (Chagger, Smith, 2014, lk 11-12)

Päästeamet on loonud ka ATeS teenuste nõuetele vastavuse kontrolli tagamiseks ja teostamiseks toodete ja teenuste kontrolli teenuse (edaspidi TTKT) tegevuskava päästekeskustele. Haldusmenetluse käigus hinnatakse toodete ja teenuste vastavust ja nõuetekohasust tuleohutuslastele normidele. (Päästeamet, 2013)

Meetmed, mida eesmärkide elluviimiseks rakendatakse: (Päästeamet, 2013)

- Ehitustoodete ja tuleohutuspaigaldiste komponentide nõuetele vastavust tõendava dokumentatsiooni kontroll.
- Tuleohutuspaigaldiste ja toodete nõuetele vastavusele eksperthinnangu andmine.
- Tuleohutuspaigaldiste paigaldamis- ja hooldusteenust osutavate isikute töö üle järelkontrolli korraldamine.

Päästeamet võib ka vajadusel kaasata tuleohutuse hindamiseks eksperte, kui ehitise, seadme, tegevuse või ehitusmaterjali kohta puuduvad Eestis asjaomased normid või kui kontrollimise keerukus ületab inspektori pädevuse, seda TuOS § 39 alusel. (Päästeamet, 2013)

Ekspertiiside tellimisel lähtutakse kolmeetapilisest protsessist:

Esimeses etapis kontrollitakse põhiliselt omaniku kohustuste alla kuuluvat. Inspektor kontrollib süsteemi vastavust nõuetele, eelkõige dokumentatsiooni poolt. Vaadatakse üle, kas objektil on täidetud kõik seadusest tulenevad nõuded ehk täidetud kõik lepingulised tingimused. Puuduste korral tuleb need enne järgmisele kontrolli etapile minemist kõrvaldada. Tegevused, mida etapi käigus teostatakse on paigaldise visuaalne kontroll puuduste väljaselgitamiseks, hoolduse korrapärasuse kontroll, hoolduse läbiviimise vastavuse kontroll (sh sissekannete olemasolu, hoolduspäeviku täitmine, ettevõtte pädevus). Puuduste esinemisel on õigus riikliku sunni rakendamisele. (Päästeamet, 2013)

Teises etapis pööratakse rohkem tähelepanu teenusepakkuja kohustustele. Siinkohal kaasatakse protsessi ehituskontrolli teenuse inspektorid, kes hindavad süsteemi ehituslikku poolt. Selles etapis kontrollitakse ATSi projektile vastavust, seadmete (teadustid, andurid, kaabeldus) nõuetekohast paigaldust, kas hilisemate muudatuste käigus (nt ventilatsiooni, kaabelduse paigaldamisel), pole tekkinud segavaid faktoreid ning vaadatakse üle ATS- iga seotud süsteemide rakendumine (ventilatsiooni seiskumine, tuletõkkeuste sulgumine jne.). (Päästeamet, 2013)

Kolmanda etapina toimub ekspertiisi tellimine, kui eelnevad tegevused ei ole andnud volehäirete vähendamiseks piisavaid tulemusi. Ekspertiisi tellib Päästeameti TTKT ekspert. Eelnevalt tuleb Päästeametile esitada kogu informatsioon ning materjalid, mis siiani on kogutud (paigaldatud seadmed, info hooldaja ja hoolduse kohta, paikvaatlusprotokollid ja kogu muu materjal), et välja selgitada ekspertiisi tellimise mahtu. (Päästeamet, 2013)

M. Vaher (2016) lõputöö käigus tehtud analüüsi tulemusena, mis vaatles objektide ATeSi volehäirete väljaselgitamiseks alustatud haldusmenetlusi ja läbi viidud ekspertiise, selgitati välja kui suur on ekspertiiside poolt avastatud puuduste erinevus võrreldes tuleohutusjärelvalve ametnike poolt TTKT rakendusjuhise kohaselt avastatavate puudustega. Analüüsi tulemusena selgus, et ekspertiis avastas kuueteistkümnelt objektilt kokku 131 puudust, millest tehnilisi oli 29. Tuleohutusjärelvalve ametnikud oleksid pidanud 131 puudusest haldusmenetluse käigus tuvastama 102 puudust vastavalt TTKT rakendusjuhisele, kuid tuvastasid vaid 24. Sellest saab järeldada, et tuleohutusjärelvalve ametnikud ei ole oma tööd teinud vastavalt TTKT rakendusjuhisele. Seega puudub TTKT rakendusjuhisel tugev efekt ning on vajadus uuele lähenemisele.

1.2. Automaatse tulekahjusignalisatsiooni kohta kehtiv õiguslik regulatsioon

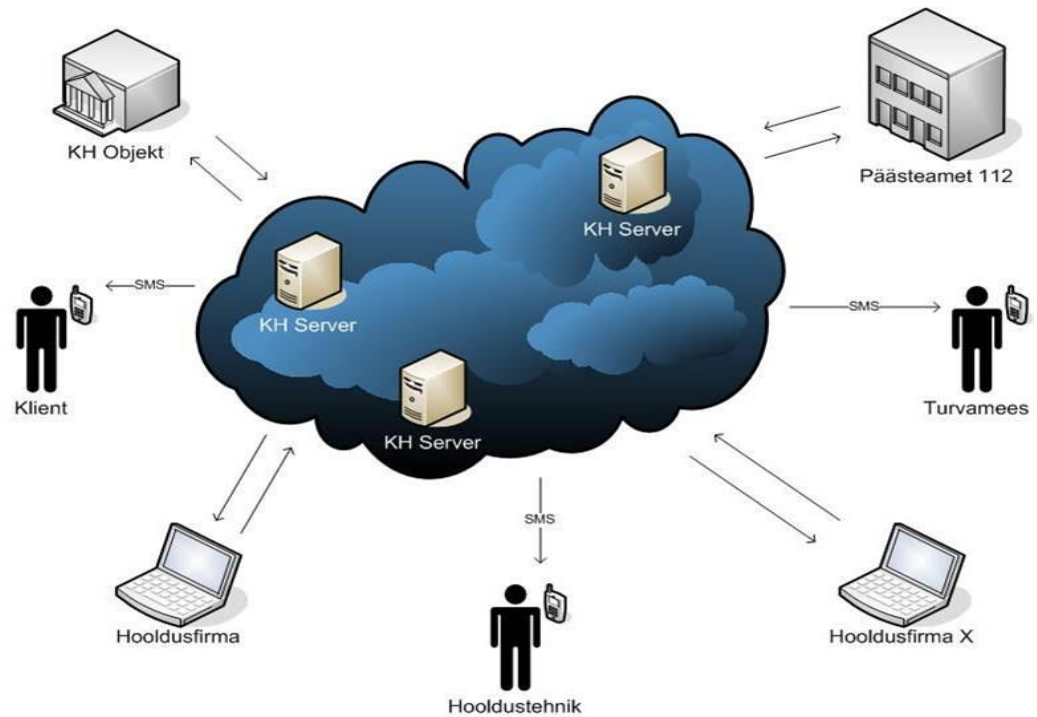
ATSi projekteerimist ja korrashoidu reguleerib 01.09.2010 jõustunud Tuleohutuse seadus. TuOS § 30 määratleb ära, et ATS on tuleohutuspaigaldis ning § 31 on öeldud, mis on selle omaniku kohustused. Veel on TuOS kirjutatud ATSi paigaldamisele ja korrashoiule esitatavad nõuded, mis leiab § 32 – 35 ning tulekahjuteadete Häirekeskusesse edastamise ja edastaja kohustuste kohta käivat, mis asub § 36 ja 37. (Tuleohutuse seadus, 2010)

Lisaks TuOS-le reguleerib ATSi ka kaks määrust: Siseministri 07.01.2013 vastu võetud määrus nr 1 „Nõuded tulekahjusignalisatsioonisüsteemile ja ehitised, kus tuleb automaatse tulekahjusignalisatsioonisüsteemi tulekahjuteade juhtida Häirekeskusesse“ ning 02.06.2015 a majandus- ja taristuministri määrus nr 54 „Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded“. Viimasest määrusest on nüüdseks jõustunud uus versioon Siseministri määrus nr 17 „Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded ja nõuded tuletõrje veevarustusele“, mis on vastu võetud 30.03.2017 ning jõustus 07.04.2017.

ATS regulatsioon sätestab erinevates õigusaktides, millistesse hoonetesse ja millist tüüpi ATS on nõutud ning millistele nõuetele see peab vastama. Siseministri määrus nr 17 § 29 ja 30 ütlevad, millistes hoonetes ja mis tingimustel peab hoonesse olema paigaldatud ATS. II kasutusviisiga ehitise igas majutusruumis peab olema ATS, kui on üle 10 majutuskoha ning III

kasutusviisiga üle 10 voodikohaga ehitises. Koolieelsete lasteasutuste hoonetes ning IV kasutusviisiga ruumides on ATS kohustuslik kui pindala ületab 300m². V kasutusviisiga hoonetel tuleb kohustus alates 750 m² ning VI ja VII kasutusviisiga ehitistel, kus olenevalt hoones toimuvast tegevusest, hoone pindalast, korruselisusest või muudest põhjustest tingituna on kasutajate turvalisus väike. Ehk kui hoones tegeletakse tuleohtliku tegevusega või on hoone liiga suur või kõrge kiireks evakuatsiooniks, tuleb paigaldada ehitisele ATS. Automaatne adresseeritud tulekahjusignalisatsioonisüsteem peab olema II kasutusviisiga hoones, kus on rohkem kui 100 majutuskohta, III kasutusviisiga hoones, kus on rohkem kui 50 voodikohta, IV kasutusviisiga hoones, kus on rohkem kui 500 kasutajat, hoones, millel on rohkem kui kaheksa korrust, TP2-klassi hoones, milles on viis kuni kaheksa korrust, maa-aluses mitmekorruselises garaažis ja parkimiskeldris ning hoones, kus on üle 20 avastamispiirkonna. (Ehitisele esitatavad..., 2017) Hoonete kasutusviisid on välja toodud käesoleva töö lisa 1.

Siseministri määrus nr 1 lisa 2 toob välja ehitiste kasutusviiside järgi koostatud loetelu, millelt tuleb juhtida ATSi teated Häirekeskusesse. ATS häire edastamist objektilt Häirekeskusele ja muudele süsteemiga seotud isikutele kirjeldab joonis 3. Ehitised, mis peavad olema häirekeskusega ühendatud on- majutushooned, mille kasutajate arv on rohkem kui 100, ravi- ja hooldeasutused kasutajate arvuga rohkem kui 50, kogunemishooned kasutajate arvuga üle 500 inimese. Büroohooned tuleb Häirekeskusega ühendada kui korruste arv on rohkem kui 8 ning tööstus- ja laohooned juhul kui pindala ületab 4000 m², seda juhul kui tegemist on 2. või 3. tuleohtklassi ehitisega ehk ehitised, milles toimub tootmine või ladustamine, kus on suure tõenäosusega tuleoht või tule leviku oht ning ehitised, kus lisaks tuleohule on veel plahvatusoht. Suurõnnetusohuga ettevõtte tööstus- või laohoonetelt tuleb ATS ühendada Häirekeskusega kõigilt hoonetelt, millel on kohustus paigaldada ATS. (Nõuded tulekahju..., 2013)

Joonis 3. ATS häire edastamine (Antifire, 2012-2015)

Seoses ATS- iga ja selle Häirekeskusesse juhtimisega tekivad omanikule ning valdajale paljud kohustused. Omanik ja valdaja võivad olla nii kaks erinevat isikut kui ka sama isik, juhul kui objekti omanik, kus ATS asub on ka selle valdaja. TuOS § 31 ütleb, et ATSi omanik peab tagama selle korrashoiu ja katkematu toimepidevuse, korraldama ettenähtud juhtudel ATSi vaatlust, kontrolli ja hooldust ning omama ATSi ning selle kontrolli ja hoolduse kohta dokumentatsiooni. (Tuleohutuse seadus, 2010)

Siseministri määruses nr 1 on need kohustused lahti seletatud. § 25 lg 1 sätestab omanikule päeviku kohustuse ning sinna tuleb märkida järgmised andmed: ehitise nimetus ja aadress, süsteemi korrasoleku eest vastutav isik ja paigaldaja, hoolduse teostamine, hooldaja andmed, iga sündmuse korral tuleb teha sissekanne, mis kirjeldab juhtunud ning tuleb ära märkida iga ATSi tööd mõjutav muudatus ehitisel.

Sama määruse §25 lg 2 kohustab omanikul tagada: (Nõuded tulekahju..., 2013)

1) ATSi vastavus määrusele ja tootja juhistele;

2) erinevate häirete, hoiatuste ja teiste süsteemist pärinevate juhtumite puhul tegutsemise protseduuride kindlaksmääramine ja täitmine;

3) töötajate väljaõpe;

4) automaatse tulekahjusignalisatsioonisüsteemi töökindluse säilimine, sealhulgas andurite ümber vaba ruumi kindlustamine;

5) valehäirete ennetamine, võttes tarvitusele vajalikke meetmeid, et hoida ära andurite rakendumine ja tulekahju teatenuppude ebaõige kasutamine;

6) automaatse tulekahjusignalisatsioonisüsteemi sobivuse kohandamine, kui muutub ehitise kasutamisotstarve või märkimisväärselt planeering;

7) päeviku pidamine ja sinna kõikide automaatsest tulekahjusignalisatsioonisüsteemist tulenevate või automaatset tulekahjusignalisatsioonisüsteemi mõjutavate sündmuste registreerimine;

8) regulaarne hooldus, sealhulgas hooldustööde käigus avastatud puuduste kõrvaldamine;

9) automaatse tulekahjusignalisatsioonisüsteemi hoolduse kindlustamine pärast riket, tulekahju või muu sündmuse toimumist;

10) ühe või mitme füüsilise isiku määramine lõike 2 punktides 1 kuni 9 loetletud ülesannete täitmiseks ning nende isikute nimede registreerimine päevikus;

11) igapäevane vaatlus, kus kontrollitakse, et keskseade näitab normaalolukorda. Kui keskseade ei näita normaalolukorda, siis tuleb viga registreerida päevikus ja teatada sellest viivitamatult hooldajale. Lisaks sellele kontrollitakse, et igale eelneval päeval registreeritud rikketeatele on reageeritud ja printerites on piisavad paberi, tindi ja tahma varud.

ATSi hoolduse ja hooldaja nõuded sätestab täpsemalt Siseministri määrus nr 1 § 26. Tähtjalise hoolduse kohustus tuleb tagada kahel perioodil erinevas mahus kord aastas ning kord kvartalis. §27 toob välja tegevused, mis tuleb teostada hoolduste käigus. Kord kvartalis tuleb kontrollida päeviku sissekandeid, akude mahtuvust, keskseadme häireid ja rikkeid, visuaalselt kõiki ATSi komponente, teha kõik tootja ja paigaldaja poolt ette nähtud kontrollid, hinnata süsteemi terviklikkust ning kontrollida vähemalt ühte häirenuppu. Kord aastas tuleb teha lisaks kvartali kontrollile iga anduri, teatenupu ja alarmseadme testimine, visuaalselt vaadata kõikide kaablite

ja ühenduste korrasolekut, kontrollida akude ja kõigi ühendatud seadmete töökorda. Kehtiv hooldusleping peab olema pädeva ATSi hooldava isikuga. Hooldajat tuleb viivitamatult teatada, kui ATS puldis on mis tahes rikketeade või süsteemis on tekkinud kahjustus. (Nõuded tulekahju..., 2013)

Tänases õigusruumis võib ATSi hooldust, projekteerimist ja ehitamist juhtida ja kontrollida vastutav spetsialist. Vastutaval spetsialistil peab olema selle jaoks vastav kutsekvalifikatsioon, mille kohaselt ta korraldab, juhib ning vastutab tehtavate tööde eest (Tuleohutuse seadus, 2010). Tegelikuses teostab füüsilisi töid tehnik, kellel on olemas tööleping ATS paigaldamis- ja hooldusteenust pakkuva ettevõttega. Vastutavad spetsialistid ei pruugi isegi objektil kohal käia, kuid siiski on töö eest vastutavad ning allkirjastavad kõik dokumendid. Töid teostaval tehnikul aga tihtipeale ei ole teadmisi ja oskusi ATSi paigaldada ja hooldada ning võivad tekkida vead, mille tõttu hakkab esinema valehäireid. Lisaks kui kõiki tegevusi alates projekteerimisest hooldamiseni võib teha sama isik, võib tekkida olukord kus projekteerimisel ja ehitamisel tehtud vigade korral ei pöörata hoolduse käigus enam sellele piisavalt tähelepanu.

Lisaks toob veel TuOS §36 lg 4 eraldi kohustuse valdajale, kes peab vastutama ATS valehäire ennetamise eest, kasutades meetmed valehäire ärahoidmiseks ATSi toimimist katkestamata. Kuna valdaja puutub objektiga ja seal tehtava tegevusega regulaarselt kokku, tuleb tal jälgida, et ei tehtaks tegevusi, mis võivad valehäire põhjustada. Suure osa inimeste poolt põhjustatud valehäiretest moodustavad näiteks kogemata häirenupu vajutamine, ehitustöödest tekkinud tolm, söögi tegemisest tekkinud suits, dušši aurust põhjustatud valehäired (Chagger, Smith, 2014, lk 9).

Karistusõiguslikult on praeguse TuOS §50 kohaselt võimalik vastutusele võtta ATSi projekteerimis-, paigaldamis-, kontrollimis- ja hooldamismõuete rikkumise eest. Sealjuures tuleb arvestada asjaolu, et kõigi nende tegevuste eest ei saa vastutama panna omanikku. Omanik vastutab kontrolli teostamise eest, kuid selle õigesti teostamise eest peab vastutama kontrollija. Nende nõuete rikkumise eest on võimalus karistada rahatrahviga kuni 300 trahviühikut ning juriidilise isiku puhul rahatrahviga kuni 3200 eurot. TuOS § 54 kohaselt on võimalik karistada rahatrahviga kuni 200 trahviühikut ATS valehäire teadvalt põhjustamise

eest. Seega saab vastutusele võtta ainult sel juhul kui on toimunud teadlik ehk pahatahtlik ATS valehäire põhjustamine. Seega eeldab eelnimetatud süüteo koosseis otsest tahtlust põhjustada valehäire ning väärteo menetlemisel peab see ka tõendamist leidma. Sellise tahtluse tõendamiseks on vähe muid võimalusi ja sisuliselt peab isik ise tunnistama, et ta soovis valehäiret tekitada. Praktikas juhtub sellist põhjustamist väga harva ning enamasti on raske kindlaks teha, kas tegevus oli pahatahtlik või mitte. Kui sama teo on toime pannud juriidiline isik, on karistumäär kuni 2000 eurot. (Tuleohutuse seadus, 2010)

M-M. Raudsepp (2015) tehtud analüüsis toob ta välja, et , kuni 01.01.2015 kehtinud TuOS oli ette nähtud veel vastutus selle eest kui objekti valdaja lülitab ATSi valehäire vältimiseks töörežiimist välja ning katkestab seeläbi selle toimepidevuse või jätab teate edastamata Häirekeskusesse, seda TuOS §51 ja § 53 alusel. Nüüdseks on tunnistatud need punktid kehtetuks ning ATSi väljalülitamise eest või teate Häirekeskusesse mittejuhtimise eest enam karistada ei saa. Lisaks täiendati § 54 lõiget 1, eelnevalt puudus sealt sõna „teadvalt“. Ehk siis menetlemise protsess oli palju laiemaulatuslik ning kui oli põhjendatud, et on põhjustatud valehäire oli alust karistuse määramiseks.

Muudatused TuOS viidi läbi seoses karistusseadustiku reformiga. Reformiga tunnistati kehtetuks TuOS §-d 42, 43, 45–48, 51, 53, 55 ja 56 ning muudeti § 54. Põhjenduseks toodi vajadus läbi viia revisjon karistusõiguses, eesmärgiks oli ülemäärase karistatavuse kõrvaldamine, haldussunni ja väärteovastutuse mõistliku vahekorra kontrollimine ning väärteo- ja kuriteokoosseisude võimaliku kattuvuse ja piiritlemise käsitlemine. Eelnõu seletuskirjas toodi välja, et Eesti on üle kriminaliseeritud ning liiga palju eestlasi on juba väärteokorras karistatud. Lisaks arvati, et karistusõigus peaks olema vahend, mida tuleks kasutada sel juhul, kui teiste õigusharude regulatsioonidest lahendust ei leita. Hetkel aga Eesti õigussüsteemis sellisest põhimõttest väga ei juhinduta.

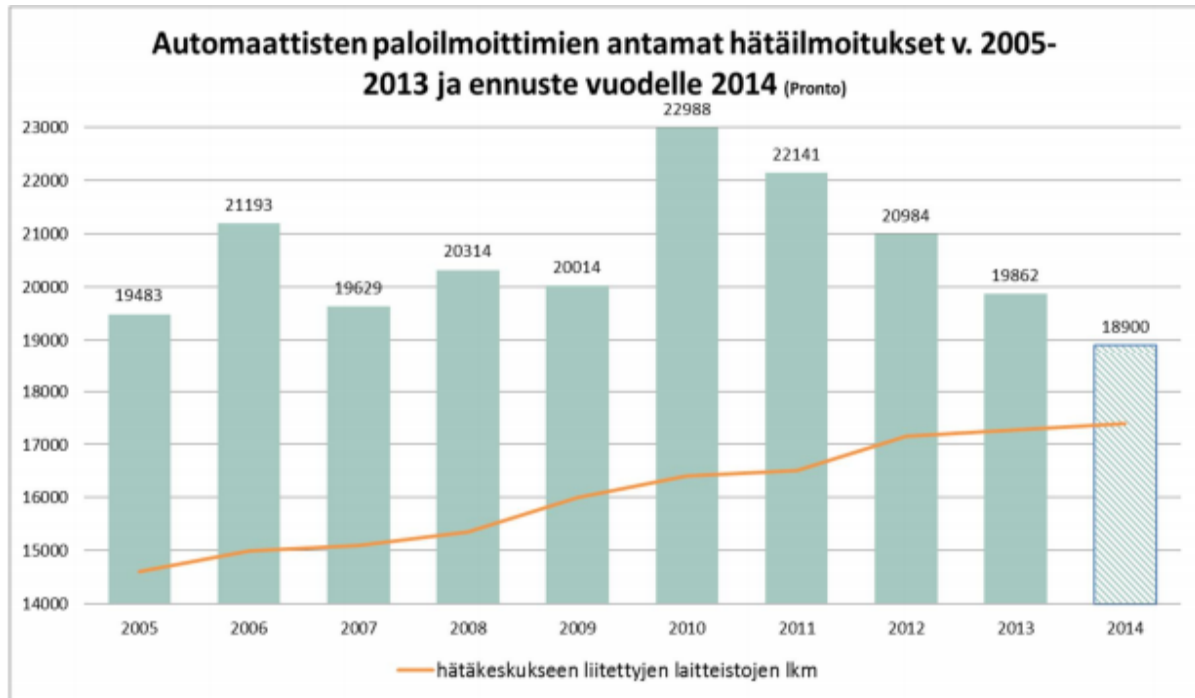
1.3. Näide Soomes rakendatud vahendite kohta

Kogu info Soome kohta on saadud küsimuste saatmise teel ning kokkuvõtte koostatud 23.03.2017 Helsinki linna päästekomisjoni saadetud e- kirja põhjal.

Helsinki linna piirkonnas on ATeS seadmeid 2458, nendest 934 seadmest edastati aastal 2016 tulekahju teade. Automaatseid tulekahjuteateid tuli aastal 2016 ühtekokku 2485, millest 90% (2237 tükki) olid valehäireid, 5 tk ehitise tulekahjusid ja 79 tk ehitise tulekahju ohtu. 32 väljakutse põhjust ei ole märgitud päästekomisjoni andmebaasi. Väljakutsete andmed põhinevad Pronto-andmebaasis tehtud päringutele.

Soome Päästekomisjon kasutab lahendust, kus ATS omanikule saadetakse parandussoovitus kui 12 kuu jooksul on tulnud kaks valehäiret. Peale seda on kliendil võimalik reageerida kahe nädala jooksul. Selle kahe nädala jooksul tulnud valehäireid ei trahvita. Kui peale kahe nädala katseaega tuleb valehäire, peab maksma trahvi, kui see on kolmas eelmise 12 kuu jooksul tulnud valehäire. Kolmanda valehäire korral saadab Päästekomisjon 690 euro suuruse arve. Arvete saatmine jätkub nii kaua kuni 12 kuulise kontrollperioodi jooksul on valehäireid vähem kui kolm. Parandusnõuded (soovitus või nõue vea parandamiseks) saadetakse kohe kui võimalik. Arve saatmine võib toimuda ka aeglasemalt, aga ka sellistel juhtudel saadetakse see vähemalt ühe kalendrikuu jooksul.

Üldjuhul parandusnõude ning arvete määramine objektidele mõjuvad, kuid kokkuvõttes ei ole valehäirete arv aastatel 2012- 2016 radikaalselt vähenenud. See võib tuleneda sellest, et iga aastaga tuleb juurde Häirekeskusega ühendatud objekte (Joonis 4). Siiski on märgata viimastel aastatel iga aastaga järjest vähenevat valehäirete arvu.

Joonis 4. ATS teated kogu Soomes aastatel 2005-2013 ja prognoositav arv aastal 2014 ning Häirekeskusega ühendatud objektide arv. (Rajakko, 2014)

Aastatel 2014- 2016 on Helsinki piirkonnas arveid saadetud 400- 420 tükki. Kokku teeb see umbes 250 000- 300 000 euro suuruses arveid. Maksmata arved lähevad väljanõudmisele ja neid võib välja nõuda ilma kohtu otsuseta. Igal aastal tuleb ka kaebusi mõnede trahvide kohta ning kaebusi rahuldatakse vaid üksikute trahvide puhul.

Häireteadete menetlemine on reguleeritud päästeseaduses (379/2011), mille 96 paragrahvi järgi Päästeamet võib trahvi välja nõuda kui on tulnud mitmeid valehäireid. Menetlemise ning arvete väljasaatmisega suudab Helsinki piirkonnas tegeleda üks töötaja.

Kui märgatakse, et süsteemis on akuutne probleem, võetakse objekti kontaktisikuga ühendust ja palutakse neil toimida asja suhtes. Tähtis on nõu anda ja juhendada kliente ja teha hästi koostööd. Praktiliselt probleemid saab lahendatud rääkimise teel ja sunnivahendeid ei ole vaja kasutada. Arvete saatmisest tähtsam on nõu andmine ning kinnistu ja tulekahjusignalsatsiooni omanike õpetamine/juhendamine.

2. METOODIKA, EKSPERTIISIDE KOKKUVÕTTED NING JÄRELDUSED JA ETTEPANEKUD

2.1. Uurimismetoodika

Lõputöö autor kasutas uuringute läbiviimiseks kvalitatiivset uurimismeetodit. Saamaks teada, millistel meetoditel toimib turvaettevõtetes valehäirete väljasõidutasude välja saatmine ja politsei- ja piirivalveametis kiiruskaamera trahvide menetlemine, kasutas autor poolstruktureeritud intervjuu kava. Kolmest asutusest kaks olid nõus küsimustele vastama. Reaalselt intervjueriti G4S turvaettevõtte turvatehnikadivisjon osakonnajuhatajat ning kliendihaldusosakonna juhatajat. Politsei- ja piirivalveametiga teostati intervjuu ennetuse ja süüteomenetluse büroo juhtivkorrakaitseametnikuga e-posti teel küsimuste ja vastuste vahetamisega. Intervjueritavad valiti asutuste poolt nende ettesaadetud küsimustike põhjal.

Teine uuring viidi läbi objektide esindajate seas, kus on aastal 2016 tulnud Häirekeskusesse enim ATeS valehäireid. Uuringu eesmärgiks oli saada teada, kuidas suhtuvad objektide esindajad ATeSi kasutamise kohustusse ning millised oleksid suurimad motivaatorid valehäirete vähendamiseks. Eesmärgi saavutamiseks kasutati avatud küsimustega küsitluse meetodit.

Küsimused saadeti laiali 22-le Eestis enim valehäireid põhjustanud objektile. Valik sai tehtud selle põhjal, et nendel objektidel on kõige rohkem kokkupuudet ATeS häiretega ja valehäiretega. Seega on nende objektide vastutavatel isikutel ka kõige rohkem kokkupuudet valehäirete ennetamisega ja põhjustega tegelemisega ning nad oskavad anda küsimustele kõige põhjalikumad ja täpsemad vastused. Küsimustele vastajaid oli 10.

2.2. Uuringute kokkuvõtted

2.2.1. Intervjuu kokkuvõte 23.03.2017 G4S turvaettevõtte turvatehnikadivisjoni osakonnajuhataja ning klienditeeninduse spetsialistiga

G4S edastab klientidele valeväljakutsete ehk kliendi eksimuste korral väljasõidutasu, mis on tasu ekipaaži väljasõidu eest. Arve saadetakse kliendile, kui tegemist on teistkordse kliendi põhjustatud valehäirega. Esimesel korral antakse korraldus probleem likvideerida. Valehäireid võivad põhjustada koduloomad, lahtine uks või aken, seadme rike kliendi süül.

Keskmiselt on aastas ca 15 000 väljasõitu, mille eest tasu esitatakse. See teeb ca 200 000 euro eest arveid aastas. Väljasõidu hind on 16 eurot erakliendile ja 19+ km ärikliendile olenemata põhjusest või kliendi kaugusest. Arved väljastatakse üldjuhul meili teel, kui kliendil see puudub või ei soovi, siis saadetakse postkirjana. Arve väljastamiseks kulub inimressurssi vähe. Pärast seda, kui patrull on põhjuse välja selgitanud, toimub kuni arve väljastamiseni kõik automaatselt.

Tasumata arvetega tegelemiseks on loodud eraldi võlanõude osakond, kus kehtestatud on võlgade sissenõudmise kord. Sinna kuuluvad jurist ja spetsialistid, kes helistavad ning saadavad meeldetuletusi. Meeldetuletused on kolmes etapis, neist viimane on lepingu lõpetamise hoiatus. Lepingu lõpetamiseni jõutakse alla kahe protsendi võlgnikega. Arvete vaidlustamisel tagasi võetud arveid, ehk tühistamisi on kuu jooksul ca 10 korral. Kui kliendiga leping lõpetatakse, lähevad võlad edasi inkassosse. Kohtuvaidlusi ette ei ole tulnud. Valeväljasõitudest saadud tulu läheb G4S kogutulusse.

Pärast arvete esitamise alustamist ning iga aastaga arvete koguse suurendamist, ollakse lepingu järgi hoolsamad ning valeväljasõitude arv on seetõttu ka vähenenud. Kasutatakse ka kaameraid, et välja selgitada, kas tegu on tõsise häirega või valehäirega. Kliendi helistamisega teatamisel, et tegu on valehäirega, patrull kohale ei sõida. Helistaja õigsuses kindlaks tegemisel küsitakse salasõna. Kliendi eksimusi kogu väljasõitude arvust oli 2014 a- 19%, 2015 a- 17%, 2016 a- 18%.

Intervjuu käigus selgus veel, et ATS päevikusse kande tegemine peaks paremini toimima, hetkel tehakse seda väga vähe. Kui päevikusse on tehtud kanne häire põhjusest või kirjutatud võimalikult täpne asukoht, kus häire toimus, on hooldajal kohustus probleemiga tegeleda.

2.2.2. Intervjuu kokkuvõte Politsei- ja Piirivalveameti süüteomenetluse büroo juhtivkorrakaitseametnikuga

Lubatud sõidukiiruse ületamise korral on tööprotsess täpselt paika pandud ja on suures osas automaatne, kuid selle kirjeldus on suhteliselt mahukas. Lühidalt – Maanteeameti andmekogust laekub kiiruseületamise juhtum, infosüsteem teeb vajalikesse registritesse päringud, tuvastamaks sõiduki omaniku või vastutava kasutaja ja tema aadressi, seejärel koostab trahviteate, milles olevad olulised andmed kontrollib ametnik üle. Kui andmed on korrektsed, digiallkirjastab ametnik trahviteate ning see edastatakse aadressaadile järgmiselt: füüsilisele isikule saadetakse esialgu eesti.ee aadressile (infosüsteem kontrollib, kas isik on oma e-posti aadressi eesti.ee aadressiga seostanud, kui mitte, siis e-postiga ei saadeta) ja kui ei laeku teavitust, et isik on trahviteate e-postiga kätte saanud, saadetakse trahviteade postiasutusse, kus see trükitakse, pannakse ümbriku ja edastatakse tähtkirjana; juriidilise isiku puhul saadetakse trahviteade äriregistris olevale e-posti aadressile. Tähtjaks tasumata hoiatustrahvid edastatakse kohtutäiturile.

Alarmsõitude menetlemine käib hetkel täpselt sama skeemi alusel ning kui trahviteate aadressaat (alarmsõiduki omanik) teatab menetlejale, et tegemist oli alarmsõiduga, st õigusvastasust välistava asjaolu esinemisest, trahviteade ei jõustu ja väärteomenetlus on lõppenud.

Kiiruskaameratega seotud rikkumiste menetlemine on õiguslikult reguleeritud liiklusseaduses § 15, § 227, § 262. Hoiatusmenetlus, mida rikkumiste korral kohaldatakse on kirjeldatud väärteomenetluse seadustikus 10. ptk jagu 1¹.

PPA ei ole teinud põhjalikku analüüsi automaatse liiklusjärelvalve seostest liiklusõnnetustega. Kohtades, kus kiiruskaamerad paiknevad, on lubatud sõidukiiruse ületamise juhtumite arv võrreldes kaamera paigaldamise ajaga oluliselt langenud.

2016 aastal tehti hoiustrahve suurusjärgus 115 000 korral. Trahvi suurus on fikseeritud ja määratud LS § 262. Hoiustrahvi summa laekub samamoodi nagu kõik väärteomenetluses tehtud trahvid, riigieelarvesse, mitte PPA-le. 2016. aastal tegeles kirjaliku hoiatamismenetlusega PPA-s 11 ametnikku. Tegemist ei ole ainult trahvide menetlemisega, palju vastatakse inimeste päringutele, salvestise saamise taotlustele, koostatakse määrusi trahvi vaidlustamise lahendamiseks.

2.2.3. Küsitluste kokkuvõte

Andmete analüüsil järjestas autor kõik vastused iga küsimuse kohta eraldi. Seejärel luges üle kõik sarnased vastused ning tõi eraldi välja kõik lisakommentaaris, mis vastajad juurde kirjutasid. Alljärgnev on kokkuvõte kõikide vastajate kohta.

1. Kuidas Te suhtute kohustusse edastada tulekahjuhäired automaatselt Häirekeskusesse? Palun selgitage oma seisukohta.

Kõik vastajad pooldasid kohustust edastada oma teade Häirekeskusesse. Kolmel korral toodi välja, et häire teatamine võiks olla viitajaga, et valehäiret saaks annulleerida. Viis vastajat tõi ka välja, et sel juhul on kindlustunne ja ei pea muretsema, et tulekahju ei avastata. Ühel vastanutest ei olnud kohustust tulekahjuteated automaatselt Häirekeskusesse edastada, kuid seda tehakse juhtkonna otsusega.

2. Kui kaoks ära seadusest tulenev kohustus häireteadete edastamisest Häirekeskusele ja selline teenus oleks vabatahtlik, kas jääksite endiselt seda teenust kasutama?

100% vastanutest vastas, et jääks siiski teenust kasutama. Peamiselt toodi välja, et kuna süsteem on juba paigaldatud ja ka vajalik, ei ole põhjust teenusest loobuda. Kahel juhul mainiti, et tulekahju tekkeks on väga suured eeldused ja tagajärjed võivad olla kurvad.

3. Mis aastal on hoonesse ATS süsteem paigaldatud ja kui suures ulatuses hinnanguliselt selle komponente aastate jooksul välja vahetatud (0-100%)?

Üks vastanutest oli alustanud ATS süsteemi paigaldust aastal 1996. Neljal juhul oli ehitamise aastaks 2005-2007. Kolmel vastanutest oli ehitatud hiljem kui 2010 ning ülejäänud ei osanud vastata. Neljal objektil oli vahetatud välja ca 50% ATS komponentidest, kahel juhul alla 10% ning ühel objektil pea 100%, ülejäänud vastasid, et vahetatakse jooksvalt ja vastavalt vajadusele.

4. Kas Teie ettevõtte poolt kasutatavas ehitises on ATS süsteemi uuenduste maksumus takistuseks valehäirete ennetamisel?

Kõik vastanud ütlesid, et ATS süsteemi uuenduse maksumus ei ole või üldjuhul ei ole probleemiks. Toodi välja, et probleem tekib siis, kui vahetada ringi kogu süsteem. Vastati ka, et süsteemi uuendamine toimub vajaduse põhisedelt.

5. Kas oskate öelda, millise sagedusega või mitu ATS väljakutset aastas on teie ettevõtte poolt kasutataval objektilt põhjustatud?

Kaks vastanutest ütles, et valehäireid on aastas kuni 5, kaks vastas, et 5-10. Kolmel objektil on valehäireid esinenud aastas 10-20 ning kaks vastajat ütles, et üle 20. Üks ei osanud vastata, kuid mainis, et keskuste ümberehitamise ajal võis olla 2-3 väljakutset nädalas.

6. Millised on Teile teadaolevalt objektil peamised valehäirete põhjused?

Kuus vastajat ütles, et peamiseks põhjuseks on süsteemi rikked, andurite rikked. Kaks vastas, et töötaja lohacus või inimlik eksimus, näiteks koristustööd, kauba tõstmine kiiranduri ette. Kaks vastajat ütles, et tolm, suits, linnud, torustike lekked.

7. Milliseid tegevusi on objektil tehtud, et valehäireid vähendada?

- Kas olete vahetanud välja häireid põhjustanud andureid või muid ATSi komponente, kui jah, siis mida täpsemalt?

90% vastanutest ütles, et on välja vahetanud häireid andnud andureid. Kolm vastajat oli ka vahetanud välja keskseadme.

- Kas töötajad on piisavalt teadlikud kuidas valehäireid ära hoida? Palun täpsustage.

Kõik vastajad ütlesid, et töötajaid on teavitatud ja instrueeritud kuidas valehäireid ära hoida. Toodi välja, et osatakse seadmeid koristamise ja tuletööde ajaks hooldusesse lülitada.

- Kas on koostatud puuduste ja parandusettepanekute loetelu ning hinnakalkulatsioon ATS süsteemi hooldaja poolt?

Kolm vastanutest tõi välja, et hooldaja poolt on parandusettepanekuid ja hinnakalkulatsioone tehtud. Kolm vastajat ütles, et ei ole ja kaks vastas, et hetkel mitte, tegutsetakse jooksvalt. Üks vastaja tõi välja, et tehnikud ei ole suutnud viga tuvastada ning vahetavad hooldusfirma välja.

8. Kas olete kuulnud häire tühistamisvõimalusest läbi teatedastussüsteemi? Kas oleksite nõus investeerima seadmesse, et sellist võimalust kasutada?

Kuus vastanut ei olnud sellisest võimalusest midagi kuulnud, kaks nendest ütles, et oleks sellest siiski huvitatud ning kaks ütles ka, et teevad seda praegu telefoni teel. Kolm vastajat ütles, et on kuulnud ning kaaluvad seda võimalust. Ühel on juba seade olemas.

9. Kuidas suhtute kaasvastutusse, kui valehäirete eest, mis on põhjustatud süsteemi või hoolduse vigadest, vastutaks ka hooldusfirmad?

Kõik vastajad ütlesid, et süsteemi vigade eest peaksid vastutama hooldusfirmad. Mainiti, et kui on tegu inimfaktoriga jääb vastutus objekti valdajale.

10. Kuidas suhtute sellesse, kui Päästeamet hakkaks korduvate valehäirete eest kohaldama automaatset rahatrahvi, sarnaselt kiiruskaameratele? Palun selgitage oma seisukohti.

Kaks vastajat ütles, et algul võiks teha hoiatuse ning kui samal põhjusel kordub, siis trahvida. Kaks vastajat ütles, et sõltub häire põhjusest, kui tegemist süsteemi veaga, ei oleks

õiglane objektile trahvi teha. Kuus vastajat oli rahatrahvide kohaldamisele vastu. Öeldi, et riik ei koolita piisavalt vastaval tasemel tehnikuid ja neid on hooldusfirmades liiga vähe. Toodi ka välja, et sel juhul tehakse andurid pimedaks ning lülitatakse süsteemid välja.

11. Milliseid meetmeid peaksite alternatiivina rahatrahvile tõhusaks lahenduseks motiveerimaks ehitiste omanikke tegelema valehäirete ennetamisega? Palun selgitage oma seisukohti.

Kolmel juhul toodi välja, et ettekirjutus oleks piisav motivaator tegutsema panemiseks. Kaks vastajat ütles, et oleks aeg hakata koolitama nõrkvoolu spetsialiste, kes süsteeme korrektselt paigaldada oskavad. Kaks vastajat ütles, et rahatrahv oleks piisav motivaator, sel juhul hakkaksid hooldajad oma tööd korralikumalt tegema, üks lisas ka, et kui süsteemis esineb probleeme võiks ära võtta hooldajalt litsents. Üks vastaja tõi ka välja, et kui näidata tagajärgi, mis võib juhtuda tulekahjuhäiretest, oleks see motivaatoriks.

Vastuste põhjal võib järeldada, et objekti valdajad peavad üldiselt vajalikuks ATS olemasolu ning soovivad ka, et teated läheksid automaatselt Häirekeskusesse. Enamik süsteeme on objektidele paigaldatud 10 või rohkem aastat tagasi, see on ka enamasti andurite eluiga, seega tuleb vahetada praegu suur osa anduritest välja. Vastati, et süsteemi vigade lahendamisel ei ole maksumus probleemiks, peamiseks valehäirete põhjuseks toodi ka süsteemi rikked. Seega tuleks rohkem tähelepanu pöörata süsteemis tekkinud vigade leidmisele ning nendega tegelemisele. Vastati ka, et vajadusel on andureid ja süsteemi osasid välja vahetatud, kuid vaid kolmel vastanutest oli tehtud hooldaja poolt parendusettepanekuid. Kõik vastajad ütlesid ka, et töötajad on piisavalt teadlikud kuidas valehäireid ära hoida.

Enamik vastajaid ei olnud kuulnud valehäirete tühistamisvõimalusest, kuid paljudel juhtudel oldi sellest huvitatud. Kõik vastajad olid seisukohal, et kui häire on põhjustatud süsteemi vigadest, peaks vastutusele võtma hooldusfirma ja hooldaja ning kui tegu on inimfaktoriga, siis vastutab teenuse kasutaja. Enamik vastajaid oli valehäirete trahvimise vastu. Palju toodi välja, et ettekirjutus oleks piisav motivaator tegutsema panemiseks. Mainiti ka, et on liialt vähe spetsialiste, kes oskaksid süsteeme piisavalt hästi paigaldada.

2.3. Järeldused ja ettepanekud

Lõputöö käigus kogutud andmete ning tehtud intervjuude ja küsitluste põhjal esitab lõputöö autor järgmised järeldused ja ettepanekud:

1. Ettepanek on päästetööde juhtidele selgitada, et nad kontrolliksid ATS päeviku täitmist või teeksid sinna ise väljakutse kohta märke ning juhul, kui valehäire põhjus on teada, siis lisaksid ka selle.

Intervjuu käigus turvafirma esindajatega tuli jutuks, et ATS päevik on hooldusfirmadele aluseks vea parandamisel. Selle täitmine toimib aga väga vähesel määral. Kui päevikusse pole kannet tehtud valehäire tekke põhjustanud anduri või muu põhjuse kohta, ei oska hooldaja ka viga tuvastada.

2. Ettepanek on praegu kasutatavat OISI kaudu saadetavat automaatteavitust hakata saatma objektide omanikele kui 90 päeva jooksul on tulnud vähemalt kaks valehäiret. Pärast automaatteavituse saamist tuleb kolme päeva jooksul saata vastus valehäire põhjuse kohta. Veega tegelemiseks on aega kaks nädalat, mille jooksul uute valehäirete korral meetmeid ei kasutata.

Kui pärast kahte nädalat esineb selle 90 päeva jooksul ka kolmas valehäire, siis võiks kasutada üht järgmisest võimalusest:

- 1) teha sunnirahahoiatusega ettekirjutus ning objekti valdaja peab ette antud aja jooksul tõendama, et valehäire põhjusega on midagi ette võetud. Kui ettekirjutust ei täideta, siis sama põhjusega valehäire korral rakendada ettekirjutuses nimetatud sunniraha;

- 2) alustada hoiatusmenetlusega ning määrata trahv.

Ettekirjutuse ning trahvimise võimalust saaks kasutada ainult süsteemivigadest tulnud volehäirete puhul, kuna muude põhjuste korral puudub konkreetne viga, mille likvideerimisega ATS omanik saaks tegeleda.

Ettekirjutuse tegemise aluseks võiks olla ka hooldaja poolt tehtud parandusettepanekud. Kui hooldaja on teinud ettepaneku süsteemi komponentide välja vahetamiseks või parandamiseks ning objektil esineb palju volehäireid, saaks tuua aluseks parandusettepanekud ning kohustada objekti ettekirjutusega need muudatused sisse viia.

3. Ettepanek on võimaldada vastutusele võtta ka hooldusteenuse pakkujat. Lisada automaatteavitusele info, et kui volehäire on tingitud puudulikust hooldusest tingitud vea tõttu ning ATS omanik esitab selle kohta tõendid, siis võetakse vastutusele hooldusteenuse pakkuja. Sellistel juhtudel teha ettekirjutus või trahv hooldaja firmale, et nad vea likvideeriksid.

Trahvi määramise võimaldamiseks on vajalik teha seaduses vastavad muudatused. ATeS volehäire edastamise eest vastutuse ette nägemiseks tuleb tuua TuOS sisse täiendav paragrahv, mis võiks välja näha selline:

§ X. Automaatse tulekahjusignalisatsioonisüsteemi volehäire korduv edastamine Häirekeskusesse.

(1) Automaatse tulekahjusignalisatsioonisüsteemi volehäire korduva, s.o vähemalt kolmanda volehäire viimase 90 päeva jooksul, edastamise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, – karistatakse rahatrahviga kuni 3200 eurot.

Muudatused tuleks sisse viia ka vääртеomenetluse seadustikus. Sinna lisada hoiatusmenetluse peatükile menetluse kohaldamist käsitlev paragrahv ning trahviteadet käsitlev paragrahv.

4. Ettepanek on muuta tühistamise nupp kohustuslikuks kõigile Häirekeskusega ühendatud objektidele. Eelnevalt aga teavitada objekti omanikke selle võimaluse olemasolust ja toimimispõhimõttest ning anda teada, et tühistamise nupp läheb neile peagi kohustuslikuks. Reguleerida ja teavitada tuleks ka milline vastutus on tühistajal, kui siiski on tegemist reaalse tulekahjusündmusega.

Küsitluste põhjal selgus, et väga vähesed on teadlikud keskpuldiga seotavast valehäire tühistamise nupust. Selle nupu kasutamisest ja kasulikkusest oldi aga huvitatud. Tühistamisvõimalusega hoiaks kokku väga palju päästeressurssi, kuna päästemeeskond saaks pärast tühistamist tagasi komandosse sõita ning ei peaks kohal käima. Turvafirmaga intervjuust selgus, et selle süsteemi hind on mõned eurod kuus.

5. Ettepanekuks on nendes hoonetes, kus tuleriskid isikuohutusele ei ole suured, ATeS nõude kaotamine. Kohustuslikuks võiks ATeS jääda ainult II, III ja IV (majutushooned, hoolekande- ja kinnipidamishooned ja kogunemishooned) kasutusviisiga hoonetele. Kui teha seaduses selle kohta vastavad muudatused, võib ka kohustuse kadumisel jätkata teadete edastamist Häirekeskusele, ehk ei pandaks isikule kohustust tulekahjuteadete edastamine lõpetada.

Objektidega, kus muutuks teadete edastamine vabatahtlikuks, saaks teha ATeS omaniku ja Päästeameti vaheline lepinguline side. Sellise lahenduse korral oleks võimalik valehäirete korral määrata leppetrahv või väljasõidutasu sarnaselt turvafirmadele. Ka muudes riikides kasutatakse sarnast lahendust nt Soome.

KOKKUVÕTE

Käesolev lõputöö otsis vastust uurimisprobleemile „kuidas vähendada ATeS valehäirete arvu, koormates päästeasutust minimaalselt täiendavate menetlustoimingutega?“ Lõputöö **eesmärgiks** oli leida praktilised lahendused, kuidas vähendada Päästeameti ressursi kulu automaatsetele tulekahjuteadetele reageerimisel, valehäirete menetlemisel ja millised õiguslikud lahendused tekitaksid objekti omanikel huvi ennetada ATeS valehäireid.

Esimese uurimisülesandena andis autor ülevaate ATS põhieesmärkidest, selle komponentidest, valehäire olemusest, suurimatest valehäirete põhjustest ning kuidas tegeletakse praegu nende ennetamisega. Statistilise andmeanalüüsi tulemusena tõi autor välja 2016 aasta valehäirete põhjuste ning arvude ülevaate ning võrdles seda kahe eelmise aasta statistikaga. Lisaks Eestis kasutatavatele meetetele, kirjeldas autor ka Soomes kasutatavat sanktsioneerimise meetodit valehäirete vähendamiseks.

Teise uurimisülesandena viidi läbi dokumendianalüüs, mis uuris kehtivas õigusruumis sätestatud võimalusi valehäiretega tegelemiseks. Toodi välja millistel hoonetel on kohustuslik juhtida ATS häired Häirekeskusesse. Lisaks kirjeldati millised on omaniku ja valdaja kohustused seoses ATS süsteemiga ja valehäirete ennetamisega ning milliste rikkumiste eest on võimalik karistusõiguslikult ATS omanikku vastutusele võtta.

Kolmanda uurimisülesandena viis autor läbi kaks ekspertintervjuud selgitamaks, kas ja kuidas on vääртеomenetlused ja väljasõidutasud end ära tasunud neid praegu kasutatavates asutustes. Intervjuude käigus selgus, et pärast rahalise sanktsioneerimise kasutusele võttu on inimesed muutunud hoolsamaks ja rikkumiste ning valehäirete arv on aastatega järjest vähenenud. Toodi aga välja, et sanktsioonide määramine ei ole kõige esimene lahendus, esmalt tuleks tegeleda probleemi lahendamise ja anda inimestele nõu ja juhendada neid õigesti tegutsema.

Neljanda uurimisülesandena viis autor läbi küsitluse enim valehäireid põhjustanud objektide esindajate seas, et välja selgitada, millised lahendused tõstaksid enim huvi ennetamiseks

valehäirete tekkimist. Küsitluste põhjal selgus, et objektide valdajad on huvitatud ATSi olemasolust ning selle teadete juhtimisest Häirekeskusesse. Selgus ka, et on liialt vähe spetsialiste, kes süsteeme piisavalt hästi paigaldada oskaksid ning tekib palju süsteemi vigadest põhjustatud valehäireid. Vastajad olid ka huvitatud valehäire tühistamise võimalusest ning paljud olid nõus ka selle paigaldama. Peamiseks motivaatoriks, et probleemidega hakataks tegelema, toodi välja ettekirjutuste määramine.

Autori hinnangul sai lõputöö eesmärk täidetud. Kuigi selgus, et trahvide kehtestamine ei ole esmane ja parim lahendus automaatse tulekahjusignalisatsiooni valehäirete ennetamiseks, sai siiski välja selgitatud palju häid võimalusi, kuidas valehäirete arv väheneda võiks. Lõputöö põhjal tegi autor ettepanekud, mida võiks kasutusele võtta, et vähendada Päästeameti ressursi kulu ning ATS häireid, mis on tingitud muust põhjusest kui tulekahju.

SUMMARY

This thesis research was looking for an answer to the problem “How to reduce the number of false fire alarms, burdening the rescue center with minimal additional procedural steps?”. The aim of this thesis was to find practical solutions, how to reduce resource consumption in Rescue Department in response to automatic fire alarm, false alarm processing and what legal solutions would create interest in the object owners to prevent false fire alarms.

The first task of the author was to give an overview of the main goals of automatic fire alarms, its components, the nature of the false alarms, the biggest causes of said false alarms and how preventing them is dealt with. As a result of statistical analysis of data, author pointed out the causes of false alarms in 2016 and the overview of the numbers, comparing them with statistics of previous two years. In addition to the use of measure in Estonia, author described also the sanctioning method to reduce false alarms in Finland.

The second task of the research was conducted Document analysis, which examined the existing possibilities in legal system to deal with the false alarms. It was pointed out, what buildings are required to lead ATS alarms to Alarm Centre. In addition, it was described, what are responsibilities of the owners and holders in relation with automatic fire alarm system, preventing false alarms and what kind of violations can legally sanction the owner of automatic fire alarms.

As a third task, author carried out two expert interviews to clarify whether and how the misdemeanour proceedings and exit fees are paid off in institutions, that use them nowadays. The interviews revealed, that after the financial sanctioning, people have become more careful and the number of false alarms and violations has decreased by the years. However, it was pointed out, that imposing sanctions is not the first solution, that should be addressed first, firstly there should be solving the problem by giving people advice and guiding them to the right actions.

As a fourth task, author carried out a survey among the representatives of the objects, that caused most false alarms. It was to find out, what are the best solutions, that would likely increase the interest in preventing false alarms. Polls showed, that the representatives are interested of the availability of automatic fire alarm and sending system messages to the Alarm Centre. It was also found, that there are too few specialists, who know how to install the systems well enough and that leads to false alarms caused by system mistakes. Respondents were also interested in the possibility of cancellation of a false alarm and many were also willing to install it. The main motivation for solving the problems pointed out was the setting of injunctions.

Author thinks, that the thesis objective was achieved. Although it turned out, that imposing fines are not the first and best solution preventing false alarms in automatic fire alarm system, many other good possibilities were found to reduce the number of false alarms. Basing on the thesis, author made proposals that could be used, to reduce resource consumption of Rescue Service and automatic fire alarms, what are caused by other reason than fire.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Ahrens, M., 2013. *Development of a Risk-Based Decision Support Tool to Assist Fire Departments in Managing Unwanted Alarms*. Ameerika: National Fire Protection Association Fire Analysis and Research Division.

Amco Technologies, 2011. *Fire detection systems*. [Võrgumaterjal], Leitav: <http://www.amco.co.za/Fire%20Detection%20Systems.htm> [Kasutatud: 20.04.2017]

Antifire, 2012-2015. *Häiredestusteenus 112*. [Võrgumaterjal], Leitav: <http://www.antifire.ee/h%C3%A4iredestusteenus-112-0> [Kasutatud: 20.04.2017]

Chagger, R., Smith, D., 2014. *The causes of false fire alarms in buildings*. [Võrgumaterjal], Leitav: <https://www.bre.co.uk/filelibrary/Briefing%20papers/BRE-Trust-briefing-paper---The-causes-of-false-fire-alarms-in-buildings.pdf> [Kasutatud: 13.12.2016]

Chow, W. K., Fong, N. K. and Ho, C. C., 1999. *Analysis of Unwanted Fire*. Välja otsitud EBSCOhost andmebaasist 13.12.2016, lk 62-65.

Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded (2015)

Keyworth, R. J., 2009. *How Fire-Detection Systems Work*. Välja otsitud EBSCOhost andmebaasist 13.12.2016, lk 36.

Lambing, M, Laaniste, P, Kost, E., 2013. *Tuleohutuse seaduse käsiraamat*. [Võrgumaterjal], Leitav: <https://www.rescue.ee/dotAsset/b2dec331-1feb-40ec-b566-ae517288e6ce.pdf> [Kasutatud: 12.03.2017]

Lobeto, A. D., 1996. *Automatic fire alarm response: "The boy who cried `wolf'" syndrome?* Fire Engineering. Välja otsitud EBSCOhost andmebaasist 13.12.2016.

Nõuded tulekahjusignalisatsioonisüsteemile ja ehitised, kus tuleb automaatse tulekahjusignalisatsioonisüsteemi tulekahjuteade juhtida Häirekeskusesse (2013).

Põllu, R., 2014. *Automaatse tulekahjusignalisatsioonisüsteemi valehäirete tehnilised põhjused ja meetmed nende ennetamiseks*. Lõputöö, Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

Päästeamet, 2013. *Toodete ja teenuste kontrolli teenuse ATeS tegevuskava keskuste*. Välja otsitud Päästeameti intranetist 18.10.2016.

Päästeamet, 2016. *Päästeameti strateegia aastani 2025*, 2. täiendatud trükk. [Võrgumaterjal],
Leitav: <https://www.rescue.ee/dotAsset/d3ebf2fa-9987-4e6f-8860-6f201c29fb7c.pdf>
[Kasutatud: 12.03.2017]

Rajakko, J., 2014. *ERHEELLISET PALOILMOITUKSET VUOSINA 2012–2013*.
[Võrgumaterjal], Leitav:
http://www.pelastustoimi.fi/download/53970_ERHE_vuosiraportti_2012-2013.pdf?a086ea8b034ed188 [Kasutatud: 12.03.2017]

Raudsepp, M. M., 2015. *ATeS volehäired*. Tallinn: Päästeamet

Siseministeerium, 2015. *Siseturvalisuse arengukava 2015-2020*. [Võrgumaterjal], Leitav:
https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/Arengukavad/siseturvalisuse_arengukava_2015-2020_kodulehele.pdf [Kasutatud 11.12.2016]

Tuleohutuse seadus (2010)

Vaher, M., 2016. *Automaatsete tulekahjusignalisatsioonisüsteemide volehäirete menetlemise ja ekspertiiside analüüs*. Lõputöö, Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

LISAD

Lisa 1. Hoonete liigitus tuleohutuse järgi

KINNITATUD
Siseministri 30.03.2017 määrusega nr 1-1/17
„Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded ja
nõuded tuletõrje veevarustusele“
LISA 1

HOONETE LIIGITUS TULEOHUTUSE JÄRGI

Hoone liigitus tuleohutuse järgi	Hoone kasutamiststarve
I kasutusviis (eluhooned)	Kasutusviis hõlmab hooned ja ruume, kus kasutajad tunnevad hoones paiknevat ruume ning kasutajatel on eeldused iseenda ohutuse tagamiseks, kuid neilt ei saa eeldada pidevat ärkvel olemist. Sellised hooned ja ruumid on kasutusotstarbelt näiteks: <ul style="list-style-type: none">• ühe- ja kahe korteriga elamu (üksikelamu, kaksikelamu, kaksikelamu sektsioon, suvila, aiamaa);• kolme ja enama korteriga elamu (ridaelamud, korterelamud ja korruselamud);• elamu abihoone (kuur, saun, individuaalgaraaž)
II kasutusviis (majutushooned)	Kasutusviis hõlmab hooned ja ruume, kus kasutajatel ei saa eeldada ruumide head tundmist, kuid kasutajatel on eeldused iseenda ohutuse tagamiseks. Samuti ei saa kasutajatel eeldada pidevat ärkvel olemist. Sellised hooned ja ruumid on kasutusotstarbelt näiteks: <ul style="list-style-type: none">• majutushooned (hotell, motell, külalistemaja, hostel);• puhkeküla või puhkelaagri majutushoone;• varjupaik (välja arvatud loomade varjupaik);• ühiselamu (nii õpilastele, üliõpilastele kui ka teistele sotsiaalsetele rühmadele);• sanatoorium
III kasutusviis (hoolekande- ja kinnipidamishooned)	Kasutusviis hõlmab hooned ja ruume, kus kasutajatel ei saa eeldada hoone ja ruumide tundmist ning neil on piiratud või puudulikud eeldused iseenda ohutuse tagamiseks. Sellised hooned ja ruumid on kasutusotstarbelt näiteks: <ul style="list-style-type: none">• hoolekandeesutuse hoone (tugikodu, asenduskodu, noortekodu, üldhooldekodu, koolkodu, erihooldekodu, sotsiaalse rehabilitatsiooni keskus);• ravihoone (haigla, ambulatoorse arstiabi osutamise keskus, perearstikeskus, kinnipidamiskoha haigla);• karistusasutuse hoone (vangla, arestimaja või koloonia)

IV kasutusviis (kogunemishooned)	<p>Kasutusviis hõlmab hooneid ja ruume, kus kasutajatelt ei saa eeldada ruumide head tundmist, kuid kasutajatel on eeldused iseenda ohutuse tagamiseks ja on eeldatavalt ärkvel. Kogunemisruumina mõeldakse ruumi või ruumide rühma tuletõkkeseksiooni piires, mis on ettenähtud suuremale kasutajate hulgale. Sellised hooned ja ruumid on kasutusotstarbelt näiteks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • haridus- ja teadushoone (koolieelne lasteasutus, põhikooli või gümnaasiumi hoone, kutseõppeasutus, ülikooli hoone, teadus- või metoodikaasutus); • päevakeskus; • kaubandushoone; • teenindushoone; • veterinaarkliinik; • spordihoone (spordihall, ujula, spaa); • meelelahutushoone (teater, kino, ööklubi, rahvamaja, kontserdimaja); • muuseum (raamatukogu, arhiiv); • sakraalhoone (kirik, tavandihoone)
V kasutusviis (kontorid)	<p>Kasutusviis hõlmab hooneid ja ruume, kus kasutajad eeldatavalt tunnevad ruume hästi, neil on eeldused iseenda ohutuse tagamiseks ja nad on eeldatavalt ärkvel. Sellised hooned ja ruumid on kasutusotstarbelt näiteks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • büroohoone; • transpordihoone (lennujaama, raudteejaama, bussijaama ja sadama hoone, juhtimiskeskuste hooned); • pangahoone (teenindussaal kuulub IV kasutusviisi alla); • päästeteenistuse hoone; • politseihoone; • kiirabihoone; • meediahoone (raadiomaja, telemaja)
VI kasutusviis (tööstus- ja laohooned)	<p>Kasutusviis hõlmab hooneid ja ruume, kus toimub tootmine ja/või ladustamine ning sõidukite (elektroonika vms) remont ja hooldus. Sellised hooned ja ruumid on kasutusotstarbelt näiteks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kütusetankla (välja arvatud kütusetankla kauplusehoone); • energeetikaettevõtte hoone; • sõidukite teenindushoone; • vedelkütuse-, gaasi- ja muud terminalid, sealhulgas hoidlahoone; • põllumajandushoone (kuivati, laut); • puidutööstushoone; • keemiatööstuse hoone; • kaevandushoone; • veepuhastusjaama hoone; • jäätmekäitushoone;

	<ul style="list-style-type: none"> • katlamaja, boilerjaam
VII kasutusviis (garaažid)	<p>Kasutusviis hõlmab hooned ja hoone osi, mis on peaausjalikult ettenähtud sõidukite (nii pika- kui lühiajaliseks) hoidmiseks. Sellised hooned ja ruumid on kasutusotstarbeld näiteks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • garaaž (välja arvatud teistes hoonetes paiknev garaaž); • allmaa- või pealmaa garaaž; • parkimishoone

Märkus

Lisas esitatud hoonete kasutusotstarvete loetelu ei ole lõplik ja hoone kasutusviisi määramisel peab lähtuma selles toimuvast tegevusest.

Lisa 2. Intervjuu küsimused G4S

1. Kas rakendate automaatse valeväljakutse korral leppetrahvi, väljasõidutasu või muud sarnast lahendust väljakutsete tasustamiseks? Millistel juhtudel trahvid/tasunõuded välja saadetakse?
2. Mitu väljasõidutasu väljastatakse aastase perioodi jooksul? Kui suured on nende summad ja kas need on fikseeritud või võivad muutuda sõltuvalt väljakutse sisust, kaugusest või mingist muust tegurist?
3. Kuidas toimub väljasõidutasu väljastamine adressaadile valeväljakutsete puhul? Kas see on automaatne protsess nt e-mailiga, vahetult pärast häireteate laekumist või kirja teel või muul viisil?
4. Kuidas käitute maksmata tasudega?
5. Kas ja kui palju tekib aastas kohtuvaidlusi seoses automaatsete valeväljakutsetega?
6. Kirjeldage kuidas toimub väljasõidutasude menetlemine valeväljakutsete puhul? Lepinguline regulatsioon.
7. Kuidas on see mõjutanud inimeste hoiakuid? Kas aastatega valeväljakutsed vähenenud? Kui on võib lisada ka viimaste aastate kohta statistika.
8. Kuidas kasutatakse väljakutse maksudest saadud tulu? Kas seda kasutatakse ka valeväljakutsete ennetamiseks?
9. Kui palju kulub menetlemise jaoks inimesi ja raha? Mitu inimest on seotud väljasõidutasu menetlemisega täiskohaga tööaja vaates.

Lisa 3. Intervjuu küsimused PPA

1. Kuidas toimub trahvide väljastamine adressaadile? Kas see on automaatne protsess nt e-mailiga, vahetult pärast häireteate laekumist või kirja teel või muul viisil?
2. Kuidas käitute maksmata tasudega?
3. Kas ja kui palju tekib aastas kohtuvaidlusi seoses kiiruskaamera trahvide välja saatmisega?
4. Kuidas toimub erijuhtude menetlemine? (udune ilm, alarmsõidukid)
5. Mis tüüpi menetlust kasutate? Kirjeldage kuidas menetlete õigusrikkumisi? (hoiatusmenetlus, kiirmenetlus või mingi muu menetluseliik)
6. Kas kiiruskaameratega seotud rikkumiste menetlemine on reguleeritud mõne õigusaktiga? Kui jah, siis palun tuua viited õigusaktidele, mis sätestavad rikkumisi ja trahvimäärasid.
7. Kuidas on see mõjutanud inimeste hoiakuid? Kas aastatega on rikkumiste ja õnnetuste arvud tänu kiiruskaameratele vähenenud? Võib lisada ka viimaste aastate kohta statistika.
8. Mitu trahvi tehakse aastase perioodi jooksul? Kui suured on trahvide summad ja kas need on fikseeritud või võivad muutuda sõltuvalt rikkumise suuruselt?
9. Kuidas kasutatakse trahvidest saadud tulu? Kas seda raha on võimalik kasutada ka süsteemide uuendamiseks, ennetuseks?
10. Kui palju kulub menetlemise jaoks inimesi ja raha? Mitu inimest on seotud trahvide menetlemisega täiskohaga töötaja vaates.